

- Cōnsēdēre ducēs et vulgī stante corōnā
surgit ad hōs clipeī dominus septemPLICIS Aiāx,
utque erat inpatiēns īrae, Sīgeiā torvō
lītora respexit classemque in lītore vultū
5 intendēnsque manūs ‘agimus, prō Iuppiter!’ inquit
‘ante ratēs causam, et mēcum cōnfertur Ulixēs!
at nōn Hectoreīs dubitāvit cēdere flammīs,
quās ego sustinui, quās hāc ā classe fugāvi.
tūtius est igitur fictīs contendere verbīs,
10 quam pugnāre manū, sed nec mihi dīcere prōmptum,
nec facere est istī: quantumque ego Mārte ferōcī
inque aciē valeō, tantum valet iste loquendō.
nec memoranda tamen vōbīs mea facta, Pelasgī,
esse reor: vīdistis enim; sua nārret Ulixēs,
15 quae sine teste gerit, quōrum nox cōnscia sōla est!
praemia magna petī fateor; sed dēmit honōrem
aemulus: Aiācī nōn est tenuisse superbum,
sit licet hoc ingēns, quicquid spērāvit Ulixēs;
iste tulit pretium iam nunc temptāminis huius,
20 quod, cum victus erit, mēcum certāsse ferētur.
‘Atque ego, sī virtūs in mē dubitābilis esset,
nōbilitāte potēns essem, Telamōne creātus,
moenia quī fortī Troiāna sub Hercule cēpit
lītoraque intrāvit Pagasaeā Colcha carīnā;
25 Aeacus huic pater est, quī iūra silentibus illīc

- reddit, ubi Aeolidēn saxum grave Sīsyp’hōn urget;
Aeacōn agnōscit summus prōlemque fatētur
Iuppiter esse suam: sīc ā Iove tertius Aiāx.
nec tamen haec seriēs in causam prōsit, Achīvī,
30 sī mihi cum magnō nōn est commūnis Achille:
frāter erat, frāterna petō! quid sanguine crētus
Sīsyp’hiō fūrtisque et fraude simillimus illī
īnseris Aeacidīs aliēnae nōmina gentīs?
- ‘An quod in arma prior nūllōque sub indice vērī,
35 arma neganda mihī, potiorque vidēbitur ille,
ultima quī cēpit dētractāvitque furōre
mīlitiam fictō, dōnec sollertior istō
sed sibi inūtilior timidī commenta retēxit
Naupliadēs animī vītātaque trāxit ad arma?
- 40 optima num sūmat, quia sūmere nōluit ūlla:
nōs inhonōrātī et dōnīs patruēlibus orbī,
obtulimus quia nōs ad prīma perīcula, sīmus?
- ‘Atque utinam aut vērus furor ille, aut crēditus esset,
nec comes hic Phrygiās umquam vēnisset ad arcēs
45 hortātor scelerum! nōn tē, Poeantia prōlēs,
expositum Lemnos nostrō cum crīmine habēret!
quī nunc, ut memorant, silvestribus abditus antrīs
saxa movēs gemitū Lāertiadaeque precārīs,
quae meruit, quae, sī dī sunt, nōn vāna precārīs.
50 et nunc ille eadem nōbīs iūrātus in arma,

- heu! pars ūna ducum, quō successōre sagittae
Herculis ūtuntur, frāctus morbōque famēque
vēlāturque aliturque avibus, volucrēsque petendō
dēbita Troiānīs exercet spīcula fātīs.
- 55 ille tamen vīvit, quia nōn comitāvit Ulixem;
māillet et infēlīx Palamēdēs esse relictus,
[vīveret aut certē lētum sine crīmine habēret]
quem male convictī nimium memor iste furōris
prōdere rem Danaam fīnxit fictumque probāvit
- 60 crīmen et ostendit, quod iam praefōderat, aurum.
ergō aut exiliō vīrēs subdūxit Achīvīs,
aut nece: sīc pugnat, sīc est metuendus Ulixēs!
- ‘Quī licet ēloquiō fīdum quoque Nestora vincat,
haut tamen efficiet, dēsertum ut Nestora crīmen
- 65 esse rear nūllum; quī cum inplōrāret Ulixem
vulnere tardus equī fessusque senīlibus annīs,
prōditus ā sociō est; nōn haec mihi crīmina fingī
scit bene Tȳdīdēs, quī nōmine saepe vocātum
corripuit trepidōque fugam exprobrāvit amīcō.
- 70 aspiciunt oculīs superī mortālia iūstīs!
ēn eget auxiliō, quī nōn tulit, utque reliquit,
sīc linquendus erat: lēgem sibi dīxerat ipse.
conclāmat sociōs: adsum videōque trementem
pallentemque metū et trepidantem morte futūrā;
- 75 opposuī mōlem clipeī tēxīque iacentem

servāvīque animam (minimum est hoc laudis) inertem.
 sī perstās certāre, locum redeāmus in illum:
 redde hostem vulnusque tuum solitumque timōrem
 post clipeumque latē et mēcum contende sub illō!
 80 at postquam ēripuī, cui standī vulnera vīrēs
 nōn dederant, nūllō tardātus vulnere fūgit.
     ‘Hector adest sēcumque deōs in proelia dūcit,
 quāque ruit, nōn tū tantum terrēris, Ulixē,
 sed fortēs etiam: tantum trahit ille timōris.
 85 hunc ego sanguineae successū caedis ovanter
 ēminus ingentī resupīnum pondere fūdī,
 hunc ego poscentem, cum quō concurreret, ūnus
 sustinuī: sortemque meam vōvistis, Achīvī,
 et vestrae valuēre precēs. sī quaeritis huius
 90 fortūnam pugnae, nōn sum superātus ab illō.
 ecce ferunt Trōēs ferrumque ignēsque Iovemque
 in Danaās classēs: ubi nunc fācundus Ulixēs?
 nempe ego mīlle meō prōtēxī pectore puppēs,
 spem vestrī reditūs: date prō tot nāvibus arma.
 95 ‘Quodsī vērā licet mihi dīcere, quaeritur istīs
 quam mihi maior honōs, coniūnctaque glōria nostra est,
 atque Aiāx armīs, nōn Aiācī arma petuntur.
 cōnferat hīs Ithacus Rhēsum inbellemque Dolōna
 Prīamidēque Helenium raptā cum Pallade captum:
 100 lūce nihil gestum, nihil est Diomēde remōtō;

sī semel ista datīs meritīs tam vīlibus arma,
dīvidite, et pars sit maior Diomēdis in illīs.

‘Quō tamen haec Ithacō, quī clam, quī semper inermīs
rem gerit et fūrtīs incautum dēcipit hostem?

105 ipse nitor galeae clārō radiantis ab aurō
īnsidiās prōdet manifestābitque latentem;
sed neque Dūlichius sub Achillis casside vertex
pondera tanta feret, nec nōn onerōsa gravisque
Pēlias hasta potest inbellibus esse lacertīs,

110 nec clipeus vastī caelātus imāgine mundi
conveniet timidae nātaeque ad fūrta sinistrae:
dēbilitātūrum quid tē petis, inprobe, mūnus,
quod tibi sī populī dōnāverit error Achīvī,
cūr spoliēris, erit, nōn, cūr metuāris ab hoste,
115 et fuga, quā sōlā cūctōs, timidissime, vincis,
tarda futūra tibi est gestāmina tanta trahentī?
adde quod iste tuus, tam rārō proelia passūs,
integer est clipeus; nostrō, quī tēla ferendō
mille patet plāgīs, novus est successor habendus.

120 ‘Dēnique (quid verbīs opus est?) spectēmur agendō!
arma virī fortīs mediōs mittantur in hostēs:
inde iubēte petī et referentem ōrnāte relātīs.’

Finierat Telamōne satus, vulgīque secūtum
ultima murmur erat, dōnec Lāertius hērōs
125 adstitit atque oculōs paulum tellūre morātōs

sustulit ad procerēs exspectātōque resolvit
ōra sonō, neque abest fācundīs grātia dictīs.

- ‘Sī mea cum vestrīs valuissent vōta, Pelasgī,
nōn foret ambiguus tantī certāminis hērēs,
130 tūque tuīs armīs, nōs tē poterēmur, Achille,
quem quoniam nōn aequa mihi vōbīsque negārunt
fāta,’ (manūque simul velutī lacrimantia tersit
lūmina) ‘quis magnō melius succēdat Achillī,
quam per quem magnus Danaīs successit Achillēs?
135 huic modo nē prōsit, quod, utī est, hebēs esse vidētur,
nēve mihi noceat, quod vōbīs semper, Achivī,
prōfuit ingenium, meaque haec fācundia, sīquā est,
quae nunc prō dominō, prō vōbīs saepe locūta est,
invidiā careat, bona nec sua quisque recūset.
140 ‘Nam genus et proavōs et quae nōn fēcimus ipsī,
vix ea nostra vocō, sed enim, quia rettulit Aiāx
esse Iovis pronepōs, nostrī quoque sanguinis auctor
Iuppiter est, totidemque gradūs distāmus ab illō:
nam mihi Lāertēs pater est, Arcēsius illī,
145 Iuppiter huic, neque in hīs quisquam damnātus et exul;
est quoque per mātrem Cyllēnius addita nōbīs
altera nōbilitās: deus est in utrōque parente.
sed neque māternō quod sum generōsior ortū,
nec mihi quod pater est frāternī sanguinis īnsōns,
150 prōposita arma petō: meritīs expendite causam,

dummodo, quod frātrēs Tēlamōn Pēleusque fuērunt,
 Aiācis meritum nōn sit nec sanguinis ōrdō,
 sed virtūtis honor spoliīs quaerātur in istīs!
 aut sī proximitās prīmusque requīritur hērēs,
 155 est genitor Pēleus, est Pyrrhus filius illī:
 quis locus Aiāci? Pthīam haec Scȳrumve ferantur!
 nec minus est istō Teucer patruēlis Achillī:
 num petit ille tamen? num, sī petat, auferat illa?
 ergō, operum quoniam nūdum certāmen habētur,
 160 plūra quidem fēcī, quam quae conprēndere dictīs
 in prōmptū mihi sit, rērum tamen ōrdine dūcar.
 ‘Praescia ventūrī genetrīx Nērēia lētī
 dissimulat cultū nātum, et dēcēperat omnēs,
 in quībus Aiācem, sūmptae fallācia vestis:
 165 arma ego fēmineīs animum mōtūra virilem
 mercibus īseruī, neque adhūc prōiēcera hērōs
 virgineōs habitūs, cum parmam hastamque tenentī
 “nāte deā,” dīxī “tibi sē peritūra reservant
 Pergama! quid dubitās ingentem ēvertere Troiam?”
 170 iniēcīque manum fortemque ad fortia mīsī.
 ergō opera illīus mea sunt: ego Tēlephōn hastā
 pugnātem domuī, vīctum ōrantemque refēcī;
 quod Thēbae cecidēre, meum est; mē crēdite Lesbon,
 mē Tenedōn Chrȳsēnque et Cillan, Apollinis urbēs,
 175 et Scȳrum cēpisse; meā concussa putātē

prōcubuisse solō Lyrnēsia moenia dextrā,
 utque aliōs taceam, quī saevum perdere posset
 Hectora, nempe dedī: per mē iacet inclitus Hector!
 illīs haec armīs, quibus est inventus Achillēs,
 180 arma petō: vīvō dederam, post fāta reposcō.
     ‘Ut dolor ūnīus Danaōs pervēnit ad omnēs,
 Aulidaque Euboicam conplērunt mīlle carīnae,
 exspectāta diū, nūlla aut contrāria classī
 flāmina erant, dūraeque iubent Agamemnona sortēs
 185 inmeritam saevae nātam mactāre Diānae.
 dēnegat hoc genitor dīvīsque irāscitur ipsīs
 atque in rēge tamen pater est, ego mīte parentis
 ingenium verbīs ad pūblica commoda vertī:
 hanc equidem (fateor, fassōque ignōscat Atrīdēs)
 190 difficilem tenuī sub inīquō iūdice causam.
 hunc tamen ūtilitās populī frāterque datīque
 summa movet scēptrī, laudem ut cum sanguine pēnsset;
 mittor et ad mātrem, quae nōn hortanda, sed āstū
 dēcienda fuit, quō sī Telamōnius īsset,
 195 orba suīs essent etiam nunc lintea ventīs.
     ‘Mittor et Īliacās audāx ōrātor ad arcēs,
 vīsaque et intrāta est altae mihi cūria Troiae,
 plēnaque adhūc erat illa virīs; interritus ēgī
 quam mihi mandārat commūnem Graecia causam
 200 accūsōque Parīn praedamque Helenamque reposcō

et moveō Priamum Priamōque Antēnora iūctum;
 at Paris et frātrēs et quī rapuēre sub illō,
 vix tenuēre manūs (scīs hoc, Menelāe) nefandās,
 prīmaque lūx nostrī tēcum fuit illa periclī.
 205   ‘Longa referre mora est, quae cōsiliōque manūque
           ūtiliter fēcī spatiōsī tempore bellī.
           post aciēs prīmās urbis sē moenibus hostēs
           continuēre diū, nec apertī cōpia Mārtis
           ūlla fuit; decimō dēmum pugnāvimus annō:
 210   quid facis intereā, quī nīl nisi proelia nōstī?
           quis tuus ūsus erat? nam sī mea facta requīris,
           hostibus īnsidior, fossā mūnīmina cingō,
           cōnsolor sociōs, ut longī taedia bellī
           mente ferant placidā, doceō, quō sīmus alendī
 215   armandīque modō, mittor, quō postulat ūsus.
           ‘Ecce Iovis monitū dēceptus imāgine somnī
           rēx iubet inceptī cūram dīmittere bellī;
           ille potest auctōre suam dēfendere vōcem:
           nōn sinat hoc Aiāx dēlendaque Pergama poscat,
 220   quodque potest, pugnet! cūr nōn remorātur itūrōs?
           cūr nōn arma capit, dat, quod vaga turba sequātur?
           nōn erat hoc nimium numquam nisi magna loquentī.
           quid, quod et ipse fugit? vīdī, puduitque vidēre,
           cum tū terga darēs inhonestaque vēla parārēs;
 225   nec mora, “quid facitis? quae vōs dēmentia” dīxī

- “concitat, ō sociī, captam dīmittere Troiam,
quidque domum fertīs decimō, nisi dēdecus, annō?”
tālibus atque aliīs, in quae dolor ipse disertum
fēcerat, āversōs profugā dē classe redūxī.
- 230 convocat Atrīdēs sociōs terrōre paventēs:
nec Telamōniadēs etiamnunc hīscere quicquam
audet, at ausus erat rēgēs incessere dictīs
Thersītēs etiam, per mē haut inpūne protervīs!
ērigor et trepidōs cīvēs exhortor in hostem
- 235 āmissamque meā virtūtem vōce repōnō.
tempore ab hōc, quodcumque potest fēcisse vidērī
fortiter iste, meum est, quī dantem terga retrāxī.
- ‘Dēnique dē Danaīs quis tē laudatve petitve?
at sua Tȳdīdēs mēcum commūnicat ācta,
- 240 mē probat et sociō semper cōnfīdit Ulixē.
est aliquid, dē tot Grāiōrum mīlibus ūnum
ā Diomēde legī! nec mē sors īre iubēbat:
sīc tamen et sprētō noctīsque hostīsque perīclō
ausum eadem, quae nōs, Phrygiā dē gente Dolōnā
- 245 interimō, nōn ante tamen, quam cūncta coēgī
prōdere et ēdidicī, quid perfida Troia parāret.
omnia cognōram nec, quod specularer, habēbam
et iam prōmissā poteram cum laude revertī:
haut contentus eō petīi tentōria Rhēsī
- 250 inque suīs ipsum castrīs comitēsque perēmī

atque ita captīvō, victor vōtisque potītus,
 ingredior currū laetōs imitante triumphōs;
 cuius equōs pretium prō nocte poposcerat hostīs,
 arma negāte mihī, fueritque benignior Aiāx.
 255 quid Lyciī referam Sarpēdonis agmina ferrō
 dēvastāta meō? cum multō sanguine fūdī
 Coeranōn Īphitidēn et Alastoraque Chromiumque
 Alcandrumque Haliumque Noemōnaque Prytanīnque
 exitiōque dedī cum Chersidamante Thoōnā
 260 et Charopem fātisque inmītibus Ennomon āctum
 quīque minus celebrēs nostrā sub moenibus urbis
 prōcubuēre manū. sunt et mihi vulnera, cīvēs,
 ipsō pulchra locō; nec vānīs crēdite verbīs,
 aspiciate! ēn' vestemque manū dīdūxit et 'haec sunt
 265 pectora semper' ait 'vestrīs exercita rēbus!
 at nihil inpendit per tot Telamōnius annōs
 sanguinis in sociōs et habet sine vulnere corpus!
 'Quid tamen hoc rēfert, sī sē prō classe Pelasga
 arma tulisse refert contrā Trōasque Iovemque?
 270 cōnfiteorque, tulit (neque enim benefacta malignē
 dētractāre meum est), sed nē commūnia sōlus
 occupet atque aliquem vōbīs quoque reddat honōrem,
 reppulit Actoridēs sub imāgine tūtus Achillis
 Trōas ab ārsūrīs cum dēfēnsōre carīnīs.
 275 ausum etiam Hectoreīs sōlum concurrere tēlīs

sē putat, oblītus rēgisque ducumque meīque,
 nōnus in officiō et praelātus mūnere sortis.
 sed tamen ēventus vestrae, fortissime, pugnae
 quis fuit? Hector abit violātus vulnere nūllō!
 280   ‘Mē miserum, quantō cōgor meminisse dolōre
 temporis illīus, quō, Grāium mūrus, Achillēs
 prōcubuit! nec mē lacrimae lūctusque timorque
 tardārunt, quīn corpus humō sublīme referrem:
 hīs umerīs, hīs inquam, umerīs ego corpus Achillis
 285 et simul arma tulī, quae nunc quoque ferre labōrō.
 sunt mihi, quae valeant in tālia pondera, vīrēs,
 est animus certē vestrōs sēnsūrus honōrēs:
 scilicet idcircō prō nātō caerula māter
 ambitiōsa suō fuit, ut caelestia dōna,
 290 artis opus tantae, rudis et sine pectore mīles
 indueret? neque enim clipeī caelāmina nōvit,
 Ōceanum et terrās cumque altō sīdera caelō
 Plēiadasque Hyadasque inmūnemque aequoris Arctōn
 dīversōsque orbēs nitidumque Ōrīōnis ēnsem.
 295 [postulat, ut capiat, quae nōn intellegit, arma!]
       ‘Quid, quod mē dūrī fugientem mūnera bellī
 arguit inceptō sērum accessisse labōrī
 nec sē magnanimō maledīcere sentit Achillī?
 sī simulāsse vocās crīmen, simulāvimus ambō;
 300 sī mora prō culpā est, ego sum mātūrior illō.

mē pia dētīnuīt conīūnx, pia māter Achillem,
 prīmaque sunt illīs data tempora, cētera vōbīs:
 haut timeō, sī iam nequeam dēfendere, crīmen
 cum tantō commūne virō: dēprēnsus Ulixēs
 305 ingeniō tamen ille, at nōn Aiācis Ulixēs.
     ‘Nēve in mē stolidae convīcia fundere linguae
 admīrēmur eum, vōbīs quoque digna pudōre
 obicit. an falsō Palamēdēn crīmine turpe
 accūsāsse mihī, vōbīs damnāsse decōrum est?
 310 sed neque Naupliadēs facinus dēfendere tantum
 tamque patēns valuit, nec vōs audīstis in illō
 crīmina: vīdistis, pretiōque obiecta patēbant.
     ‘Nec, Poeantiadēn quod habet Vulcānia Lemnos,
 esse reus meruī (factum dēfendite vestrum!
 315 cōnsēnsistis enim), nec mē suāsisse negābō,
 ut sē subtraheret bellīque viaeque labōrī
 temptāretque ferōs requie lēnīre dolōrēs.
 pārūit—et vīvit! nōn haec sententia tantum
 fīda, sed et fēlīx, cum sit satis esse fidēlem.
 320 quem quoniam vātēs dēlenda ad Pergama poscunt,
 nē mandāte mihī! melius Telamōnius ībit
 ēloquiōque virum morbīs irāque furentem
 molliet aut aliquā prōdūcet callidus arte!
 ante retrō Simois fluet et sine frondibus Īdē
 325 stābit, et auxilium prōmittet Achāia Troiae,

quam, cessante meō prō vestrīs pectore rēbus,
 Aiācis stolidī Danaīs sollertia prōsit.
 sīs licet infestus sociīs rēgīque mihīque
 dūre Philoctētē, licet exsecrēre meumque
 330 dēvoveās sine fine caput cupiāsque dolentī
 mē tibi forte darī nostrumque haurīre cruōrem,
 utque tuī mihi sit, fiat tibi cōpia nostrī:
 tē tamen adgrediar mēcumque reducere nītar
 tamque tuīs potiar (faveat Fortūna) sagittīs,
 335 quam sum Dardaniō, quem cēpī, vāte potītus,
 quam respōnsa deum Troiānaque fāta retēxī,
 quam rapuī Phrygiae signum penetrāle Minervae
 hostibus ē mediīs. et sē mihi cōnferat Aiāx?
 nempe capī Troiam prohibēbant fāta sine illō:
 340 fortis ubi est Aiāx? ubi sunt ingentia magnī
 verba virī? cūr hīc metuis? cūr audet Ulixēs
 īre per excubiās et sē committere noctī
 perque ferōs ēnsēs nōn tantum moenia Trōum,
 vērū etiam summās arcēs intrāre suāque
 345 ēripere aede deam raptamque adferre per hostēs?
 quae nisi fēcissem, frūstrā Telamōne creātus
 gestāset laevā taurōrum tergora septem.
 illā nocte mihī Troiae victōria parta est:
 Pergama tunc vīcī, cum vīcī posse coēgī.
 350 ‘Dēsine Tŷdīdēn vultūque et murmure nōbīs

ostentāre meum: pars est sua laudis in illō!
 nec tū, cum sociā clipeum prō classe tenēbās,
 sōlus erās: tibi turba comes, mihi contigit ūnus.
 quī nisi pugnācem scīret sapiente minōrem
 355 esse nec indomitae dēbērī praemia dextrae,
 ipse quoque haec peteret; peteret moderātor Aiāx
 Eurypylusque ferōx clārōque Andraemone nātus
 nec minus Īdomeneus patriāque creātus eādem
 Mērionēs, peteret maiōris frāter Atrīdae:
 360 quippe manū fortēs nec sunt mihi Mārte secundī,
 cōnsiliīs cessēre meis. tibi dextera bellō
 ūtilis, ingenium est, quod eget moderāmine nostrō;
 tū vīrēs sine mente geris, mihi cūra futūrī;
 tū pugnāre potes, pugnandī tempora mēcum
 365 ēligit Atrīdēs; tū tantum corpore prōdes,
 nōs animō; quantōque ratem quī temperat, anteit
 rēmigis officium, quantō dux mīlite maior,
 tantum ego tē superō. nec nōn in corpore nostrō
 pectora sunt potiōra manū: vigor omnis in illīs.
 370 ‘At vōs, ō procerēs, vigilī date praemia vestrō,
 prōque tot annōrum cūrā, quibus ānxius ēgī,
 hunc titulum meritīs pēnsandum reddite nostrīs:
 iam labor in fine est; obstantia fāta remōvī
 altaque posse capī faciendō Pergama, cēpī.
 375 per spēs nunc sociās cāsūraque moenia Trōum

perque deōs ōrō, quōs hostī nūper adēmī,
 per sīquid superest, quod sit sapienter agendum,
 sīquid adhūc audāx ex praecipitīque petendum est,
 [sī Troiae fātīs aliquid restāre putātis,]
 380 este meī memorēs! aut sī mihi nōn datis arma,
 huic date!’ et ostendit signum fātāle Minervae.
 Mōta manus procerum est, et quid fācundia posset,
 rē patuit, fortisque virī tulit arma disertus.
 Hectors quī sōlus, quī ferrum ignēsque Iovemque
 385 sustinuit totiēns, ūnam nōn sustinet īram,
 invictumque virum vīcit dolor: arripit ēnsem
 et ‘meus hic certē est! an et hunc sibi poscit Ulixēs?
 hoc’ ait ‘ūtendum est in mē mihi, quīque cruōre
 saepe Phrygum maduit, dominī nunc caede madēbit,
 390 nē quisquam Aiācem possit superāre nisi Aiāx.’
 dīxit et in pectus tum dēmum vulnera passum,
 quā patuit ferrum, lētālem condidit ēnsem.
 nec valuēre manūs īnfīxum ēdūcere tēlum:
 expulit ipse cruor, rubefactaque sanguine tellūs
 395 purpureum viridī genuit dē caespite flōrem,
 quī prius Oebaliō fuerat dē vulnere nātus;
 littera commūnīs mediīs puerōque virōque
 īnscrīpta est foliīs, haec nōminis, illa querellae.
 Victor ad Hypsipylēs patriam clārīque Thoantis
 400 et veterum terrās īnfāmēs caede virōrum

vĕla dat, ut referat Tĭrynthia tĕla, sagittās;
 quae postquam ad Grāiōs dominō comitante revēxit,
 inposita est sērō tandem manus ultima bellō.
 [Troia simul Priamusque cadunt. Priamēia coniūnx
 405 perdidit īnfēlĭx hominis post omnia fōrmam
 externāsque novō lātrātū terruit aurās,
 longus in angustum quā clauditur Hellĕspontus.]
 Īlion ārdēbat, neque adhūc cōnsēderat ignis,
 exiguumque senis Priamī Iovis āra cruōrem
 410 conbiberat, tractāta comīs antistita Phoebī
 nōn prōfectūrās tendēbat ad aethera palmās;
 Dardanidās mātṛēs patriōrum signa deōrum,
 dum licet, amplexās succēnsaque templa tenentēs
 invidiōsa trahunt victōrēs praemia Grāi;
 415 mittitur Astyanax illīs dē turribus, unde
 pugnāntem prō sē proavītaque rēgna tuentem
 saepe vidēre patrem mōnstrātum ā mātṛe solēbat.
 iamque viam suādet Boreās, flātūque secundō
 carbasā mōta sonant: iubet ūtī nāvita ventīs;
 420 ‘Troia, valē! rapimur’ clāmānt, dant ōscula terrae
 Trōades et patriae fūmantia tēcta relinquunt.
 ultima cōnscendit classem—miserābile vīsū!—
 in mediīs Hecabē nātōrum inventa sepulcrīs:
 prēnsantem tumulōs atque ossibus ōscula dantem
 425 Dūlichiae trāxēre manūs, tamen ūnius hausit

inque sinū cinerēs sēcum tulit Hectoris haustōs;
 Hectoris in tumultō cānum dē vertice crīnem,
 īnferiās inopēs, crīnem lacrimāsque reliquit,
 Est, ubi Troia fuit, Phrygiae contrāria tellūs
 430 Bistonīs habitāta virīs: Polymēstoris illic
 rēgia dīves erat, cui tē commīsīt alendum
 clam, Polydōre, pater Phrygiūsq̄ remōvit ab armīs,
 cōnsilium sapiēns, sceleris nisi praemia magnās
 adiēcisset opēs, animī inrītāmen avārī.
 435 ut cecidit fortūna Phrygum, capit inpius ēnsem
 rēx Thrācum iugulōque suī dēmīsīt alumnī
 et, tamquam tollī cum corpore crīmina possent,
 exanimem scopulō subiectās mīsīt in undās.
 Lītore Thrēiciō classem religārat Atrīdēs,
 440 dum mare pācātum, dum ventus amīcior esset:
 hic subitō, quantus, cum vīveret, esse solēbat,
 exit humō lātē ruptā similisque minantī
 temporis illīus vultum referēbat Achillēs,
 quō ferus iniūstum petiīt Āgāmemnōna ferrō
 445 ‘inmemorēs’ que ‘meī discēditis,’ inquit ‘Achīvī,
 obrutaque est mēcum virtūtis grātia nostrae!
 nē facite! utque meum nōn sit sine honōre sepulcrum,
 plācet Achillēōs mactāta Polyxena mānēs!’
 dīxit, et inmītī sociīs pārentibus umbrae,
 450 rapta sinū māt̄ris, quam iam prope sōla fovēbat,

fortis et infelix et plus quam femina virgo
 ducitur ad tumulum diroque fit hostia busto.
 quae memor ipsa sui postquam crudelibus aris
 admota est sensitque sibi fera sacra parari,
 455 utque Neoptolemum stantem ferrumque tenentem;
 inque suo vidit figentem lumina vultu,
 'utere iamdudum generoso sanguine' dixit
 'nulla mora est; at tu iugulo vel pectore telum
 conde meo' iugulumque simul pectusque retexit.
 460 'scilicet haud ulli servire Polyxena vellem.
 haud per tale sacrum numen placabitis ullum!
 mors tantum vellem matrem mea fallere posset:
 mater obest minuitque necis mihi gaudia, quamvis
 non mea mors illi, verum sua vita tremenda est.
 465 vos modo, ne Stygios adeam non libera manes,
 ite procul, si iusta peto, tactumque virilem
 virgineo removete manus! acceptior illi,
 quisquis is est, quem caede mea placare paratis,
 liber erit sanguis. siquos tamen ultima nostri
 470 verba movent oris (Priami vos filia regis,
 non captiva rogat), genetrici corpus inemptum
 reddite, neve auro redimat ius triste sepulcri,
 sed lacrimis! tum, cum poterat, redimebat et auro.'
 dixerat, at populus lacrimas, quas illa tenebat,
 475 non tenet; ipse etiam flens invitatusque sacerdos

praebita coniectō rūpit praecordia ferrō.
 illa super terram dēfectō poplite lābēns
 pertulit intrepidōs ad fāta novissima vultūs;
 tunc quoque cūra fuit partēs vēlāre tegendās,
 480 cum caderet, castīque decus servāre pudōris.
     Trōades excipiunt dēplōrātōsque recēsent
 Prīamidās et quot dederit domus ūna cruōrēs,
 tēque gemunt, virgō, tēque, ō modo rēgia coniūnx,
 rēgia dicta parēns, Asiae flōrentis imāgō,
 485 nunc etiam praedae mala sors; quam victor Ulixēs
 esse suam nōllet, nisi quod tamen Hectora partū
 ēdiderās: dominum mātṛī vix repperit Hector!
 quae corpus complexa animae tam fortis ināne,
 quās totiēns patriae dederat nātisque virōque,
 490 huic quoque dat lacrimās; lacrimās in vulnera fundit
 ōsculaque ōre tegit cōnsuētaque pectora plangit
 cānitiemque suam concrētam sanguine vellēns
 plūra quidem, sed et haec laniātō pectore, dīxit:
 ‘nāta, tuae—quid enim superest?—dolor ultime mātṛis,
 495 nāta, iacēs, videōque tuum, mea vulnera, vulnus:
 ēn, nē perdiderim quemquam sine caede meōrum,
 tū quoque vulnus habēs; at tē, quia fēmina, rēbar
 ā ferrō tūtam: cecidistī et fēmina ferrō,
 totque tuōs īdem frātṛēs, tē perdidit īdem,
 500 exitium Troiae nostrīque orbātor, Achillēs;

at postquam cecidit Paridis Phoebīque sagittīs,
 nunc certē, dīxī, nōn est metuendus Achillēs:
 nunc quoque mī metuendus erat; cinis ipse sepultī
 in genus hoc saevit, tumulō quoque sēnsimus hostem:
 505 Aeacidae fēcunda fuī! iacet Īlion ingēns,
 ēventūque gravī finīta est pūblica clādēs,
 sed finīta tamen; sōlī mihi Pergama restant.
 in cursūque meus dolor est: modo maxima rērum,
 tot generis nātisque potēns nuribusque virōque
 510 nunc trahor exul, inops, tumulīs āvulsa meōrum,
 Pēnelopae mūnus, quae mē data pēnsa trahentem
 mātribus ostendēns Ithacīs “haec Hectoris illa est
 clāra parēns, haec est” dīcet “Priamēia coniūnx,”
 postque tot āmissōs tū nunc, quae sōla levābās
 515 māternōs lūctūs, hostīlia busta piāstī!
 īferiās hostī peperī! quō ferrea restō?
 quidve moror? quō mē servās, annōsa senectūs?
 quō, dī crūdēlēs, nisi utī nova fūnera cernam,
 vīvācem differtīs ānum? quis posse putāret
 520 fēlicem Priamum post dīruta Pergama dīcī?
 fēlix morte suā est! nec tē, mea nāta, perēptam
 adspicit et vītā pariter rēgnumque relīquit.
 at, putō, fūneribus dōtābere, rēgia virgō,
 condēturque tuum monumentīs corpus avītīs!
 525 nōn haec est fortūna domūs: tibi mūnera māttris

contingent flētūs peregrīnaeque haustus harēnae!
 omnia perdidimus: superest, cūr vīvere tempus
 in breve sustineam, prōlēs grātissima mātī,
 nunc sōlus, quondam minimus dē stirpe virīlī,
 530 hās datus Ismariō rēgī Polydōrus in ōrās.
 quid moror intereā crūdēlia vulnera lymphīs
 abluere et sparsōs inmītī sanguine vultūs?’
 Dīxit et ad lītus passū prōcessit anīlī,
 albertēs lacerāta comās. ‘date, Trōades, urnam!’
 535 dīxerat infēlīx, liquidās haurīret ut undās:
 adspicit ēiectum Polydōrī in lītore corpus
 factaque Thrēiciīs ingentia vulnera tēlīs;
 Trōades exclāmant, obmūtuit illa dolōre,
 et pariter vōcem lacrimāsque intrōrsus obortās
 540 dēvorat ipse dolor, dūrōque simillima saxō
 torpet et adversā fīgit modo lūmina terrā,
 interdum torvōs sustollit ad aethera vultūs,
 nunc positī spectat vultum, nunc vulnera nātī,
 vulnera praecipuē, sēque armat et īnstruit īra.
 545 quā simul exārsit, tamquam rēgīna manēret,
 ulcīscī statuit poenaeque in imāgine tōtā est,
 utque fūrit catulō lactente orbāta leaenā
 signaque nacta pedum sequitur, quem nōn videt, hostem,
 sīc Hecabē, postquam cum lūctū miscuit īram,
 550 nōn oblīta animōrum, annōrum oblīta suōrum,

vādit ad artificem dīrae, Polymestora, caedis
 conloquiumque petit; nam sē mōnstrāre relictum
 velle latēns illī, quod nātō redderet, aurum.
 crēdidit Odrysius praedaeque adsuētus amōre
 555 in sēcrēta venit: tum blandō callidus ōre
 ‘tolle morās, Hecabē,’ dīxit ‘dā mūnera nātō!
 omne fore illīus, quod dās, quod et ante dedistī,
 per superōs iūrō.’ spectat truculenta loquentem
 falsaue iūrantem tumidāque exaestuat īrā
 560 atque ita corrēptō captīvārum agmina mātrem
 invocat et digitōs in perfida lūmina condit
 expellitque genīs oculōs (facit īra potentem)
 inmergitque manus foedātaque sanguine sontī
 nōn lūmen (neque enim superest), loca lūminis haurit.
 565 clāde suī Thrācum gēns inrītāta tyrannī
 Trōada tēlōrum lapidumque incessere iactū
 coepit, at haec missum raucō cum murmure saxum
 morsibus īsequitur rictūque in verba parātō
 lātrāvit, cōnāta loquī: locus exstat et ex rē
 570 nōmen habet, veterumque diū memor illa malōrum
 tum quoque Sīthoniōs ululāvit maesta per agrōs.
 illīus Trōasque suōs hostēsque Pelasgōs,
 illīus fortūna deōs quoque mōverat omnēs,
 sīc omnēs, ut et ipsa Iovis coniūnxque sororque
 575 ēventūs Hecaben meruisse negāverit illōs.

Nōn vacat Aurōrae, quamquam īsdem fāverat armīs,
 clādibus et cāsū Troiaeque Hecabēsque movērī.
 cūra deam propior lūctusque domesticus angit
 Memnonis āmissī, Phrygiīs quem lūtea campīs
 580 vīdit Achillēā pereuntem cuspide māter;
 vīdit, et ille color, quō mātūtīna rubēscunt
 tempora, palluerat, latuitque in nūbibus aether.
 at nōn inpositōs suprēmīs ignibus artūs
 sustinuit spectāre parēns, sed crīne solūtō
 585 sīcut erat, magnī genibus prōcumbere nōn est
 dēdignāta Iovis lacrimīsque hās addere vōcēs:
 ‘omnibus īnferior, quās sustinet aureus aether,
 (nam mihi sunt tōtum rārissima templa per orbem)
 dīva tamen, vērī, nōn ut dēlūbra diēsque
 590 dēs mihi sacrificōs calitūrāsque ignibus ārās:
 sī tamen adspiciās, quantum tibi fēmina praestem,
 tum cum lūce novā noctis cōnfinia servō,
 praemia danda putēs; sed nōn ea cūra neque hīc est
 nunc status Aurōrae, meritōs ut poscat honōrēs:
 595 Memnonis orba meī veniō, quī fortia frūstrā
 prō patruō tulit arma suō prīmīsque sub annīs
 occidit ā fortī (sīc vōs voluistis) Achille.
 dā, precor, huic aliquem, sōlācia mortis, honōrem,
 summe deum rēctor, māternaque vulnera lēnī!’
 600 Iuppiter adnuerat, cum Memnonis arduus altō

corrui igne rogi, nigrūque volūmina fūmī
 infēcere diem, velutī cum flūmine Nāis
 exhālat nebulās, nec sōl admittitur infrā;
 ātra favilla volat glomerātaque corpus in ūnum
 605 dēnsētur faciemque capit sūmitque calōrem
 atque animam ex ignī (levitās sua praebuit ālās)
 et prīmō similis volucrī, mox vērā volūcrīs
 īnsonuit pennīs, pariter sonuere sorōrēs
 innumerae, quibus est eadem nātālis orīgō,
 610 terque rogi lūstrant, et cōnsonus exit in aurās
 ter plangor, quārtō sēdūcunt castra volātū;
 tum duo dīversā populī dē parte ferōcēs
 bella gerunt rōstrisque et aduncīs unguibus irās
 exercent ālāsque adversaque pectora lassant,
 615 īnfēriaeque cadunt cinerī cognāta sepultō
 corpora sēque virō fortī meminere creatās.
 praepetibus subitīs nōmen facit auctor: ab illō
 Memnonidēs dictae, cum sōl duodēna perēgit
 signa, parentālī moritūrae mōre rebellant.
 620 ergō aliīs lātrāsse Dymantida flēbile vīsum est;
 lūctibus est Aurōra suīs intenta piāsque
 nunc quoque dat lacrimās et tōtō rōrat in orbe.
 Nōn tamen ēversam Troiae cum moenibus esse
 spem quoque fāta sinunt: sacra et, sacra altera, patrem
 625 fert umerīs, venerābile onus, Cytherēius hērōs.

- dē tantīs opibus praedam pius ēligit illam
Ascaniumque suum profugāque per aequora classe
fertur ab Antandrō scelerātaque limina Thrācum
et Polydōrēō mānantem sanguine terram
630 linquit et ūtilibus ventīs aestūque secundō
intrat Apollineam sociīs comitantibus urbem.
hunc Anius, quō rēge hominēs, antistite Phoebus
rīte colēbātur, templōque domōque recēpit
urbemque ostendit dēlūbraque nōta duāsque
635 Lātōnā quondam stirpēs pariente retentās.
tūre datō flammīs vīnōque in tūra profūsō
caesārumque boum fibrīs dē mōre cremātīs
rēgia tēcta petunt, positīque tapētibus altīs
mūnera cum liquidō capiunt Cereālia Bacchō.
640 tum pius Anchīsēs: ‘ō Phoebī lēcte sacerdos,
fallor, an et nātum, cum prīmum haec moenia vīdī,
bisque duās nātās, quantum reminīscor, habēbās?’
huic Anius niveīs circumdata tempora vittīs
concutiēns et trīstis ait: ‘nōn falleris, hērōs
645 maxime; vīdistī nātōrum quīnque parentem,
quem nunc (tanta hominēs rērum incōnstantia versat)
paene vidēs orbem. quod enim mihi filius absēns
auxilium, quem dicta suō dē nōmine tellūs
Andros habet prō patre locumque et rēgna tenentem?
650 Dēlius augurium dedit huic, dedit altera Liber

- fēmineae stirpī vōtō maiōra fidēque
mūnera: nam tāctū nātārum cūncta meārum
in segetem laticemque merī cānaeque Minervae
trānsfōrmābantur, dīvesque erat ūsus in illīs.
- 655 hoc ubi cognōvit Troiae populātor Atrīdēs,
(nē nōn ex aliquā vestram sēnsisse procellam
nōs quoque parte putēs), armōrum vīribus ūsus
abstrahit invītās gremiō genitōris alantque
imperat Argolicam caelestī mūnere classem.
- 660 effugiunt, quō quaeque potest: Euboea duābus
et totidem nātīs Andros frāterna petīta est.
mīles adest et, nī dēdantur, bella minātur:
vīcta metū pietās cōnsortia corpora poenae
dēdidit; et timidō possīs ignōscere frātrī:
- 665 nōn hīc Aenēās, nōn, quī dēfenderet Andrōn,
Hector erat, per quem decimum dūrāstis in annum.
iamque parābantur captīvīs vincla lacertīs:
illae tollentēs etiamnum lībera caelō
bracchia “Bacche pater, fer opem!” dīxēre, tulitque
- 670 mūneris auctor opem, Æsī mīrō perdere mōre
ferre vocātur opem, nec quā ratiōne figūram
perdiderint, potuī scīre aut nunc dīcere possum;
summa malī nōta est: pennās sūmpsēre tuaeque
coniugis in volucrēs, niveās abiēre columbās.’
- 675 Tālibus atque aliīs postquam convīvia dictīs

- inplērunt, mēnsā somnum petiēre remōta
cumque diē surgunt adeuntque ōrācula Phoebī,
quī petere antīquam mātrem cognātaque iussit
lītora; prōsequitur rēx et dat mūnus itūrīs,
680 Anchīsae scēptrum, chlamydem pharetramque nepōtī,
crātēra Aenēae, quem quondam trānstulit illī
hospes ab Āoniīs Thersēs Ismēnius ōrīs:
mīserat hunc illī Thersēs, fabricāverat Alcōn
Hyleus et longō caelāverat argūmentō.
685 urbs erat, et septem possēs ostendere portās:
hae prō nōmine erant, et quae foret illa, docēbant;
ante urbem exequiae tumulīque ignēsque rogīque
effūsaeque comās et apertae pectora mātres
significant lūctum; nympphae quoque flēre videntur
690 siccātōsque querī fontēs: sine frondibus arbor
nūda riget, rōdunt ārentia saxa capellae.
ecce facit mediīs natās Ōrīōne Thēbīs
hāc nōn fēmineum iugulō dare vulnus apertō,
illāc dēmissō per fortia pectora tēlō
695 prō populō cecidisse suō pulchrīsque per urbem
fūneribus ferri celebrīque in parte cremārī.
tum dē virgineā geminōs exīre favillā,
nē genus intereat, iuvenēs, quōs fāma Corōnās
nōminat, et cinerī māternō dūcere pompam.
700 hāctenus antīquō signīs fulgentibus aere,

summus inaurātō crātēr erat asper acanthō.
nec leviōra datīs Troiānī dōna remittunt
dantque sacerdōtī cūstōdem tūris acerram,
dant pateram clāramque aurō gemmīsque corōnam.

705 Inde recordātī Teucrōs ā sanguine Teucrī
dūcere prīncipium Crētēn tenuēre locīque
ferre diū nequiēre Iovem centumque relictīs
urbibus Ausoniōs optant contingere portūs,
saevit hiems iactatque virōs, Strophadumque receptōs
710 portubus infidīs exterruit āles Aellō.
et iam Dūlichīōs portūs Ithacamque Samōnque
Nēritiāsque domus, rēgnum fallācis Ulixīs,
praeter erant vectī: certātam līte deōrum
Ambraciam versīque vident sub imāgine saxum
715 iūdicis, Actiacō quae nunc ab Apollīne nōta est,
vōcālemque suā terram Dōdōnida quercū
Chāoniōsque sinūs, ubi nātī rēge Molossō
inpia subiectīs fūgēre incendia pennīs.

Proxima Phaeācum fēlicibus obsita pōmīs
720 rūra petunt, Ēpīrōs ab hīs rēgnātaque vātī
Būthrōtos Phrygiō simulātaque Troia tenētur;
inde futūrōrum certī, quae cūncta fidēlī
Prīamidēs Helenus monitū praedīxerat, intrant
Sīcaniam: tribus haec excurrit in aequora linguīs,
725 ē quibus imbriferōs est versa Pachyñōs ad austrōs,

mollibus oppositum zephyrīs Lilybaeōn, ad arctōs
 aequoris expertēs spectat boreānque Pelōrōs.
 hāc subeunt Teucrī, et rēmīs aestūque secundō
 sub noctem potitur Zancaeā classis harēnā:
 730 Scylla latus dextrum, laevum inrequiēta Charybdis
 īnfestat; vorat haec raptās revomitque carīnās,
 illa ferīs ātram canibus succingitur alvum,
 virginis ōra gerēs, et, sī nōn omnia vātēs
 ficta reliquērunt, aliquō quoque tempore virgō:
 735 hanc multī petiēre procī, quibus illa repulsīs
 ad pelagī nymphās, pelagī grātissima nymphīs,
 ībat et ēlūsōs iuvenum nārrābat amōrēs.
 cui dum pectendōs praebet Galatēa capillōs,
 tālibus adloquitur repetēs suspīria dictīs:
 740 ‘tē tamen, ō virgō, genus haut inmīte virōrum
 expetit, utque facis, potes hīs inpūne negāre;
 at mihi, cui pater est Nēreus, quam caerulea Dōris
 ēnīxa est, quae sum turbā quoque tūta sorōrum,
 nōn nisi per lūctūs licuit Cyclōpis amōrem
 745 effugere.’ et lacrimae vōcem inpediēre loquentīs.
 quās ubi marmoreō dētersit pollice virgō
 et sōlāta deam est, ‘refer, ō cārissima’ dīxit
 ‘nēve tuī causam tege (sīc sum fīda) dolōris!’
 Nēreis hīs contrā resecūta Crataeide nātam est:
 750 ‘Ācis erat Faunō nymphāque Symaethide crētus

- magna quidem patrisque suī mātrisque voluptās,
nostra tamen maior; nam mē sibi iūnxerat ūnī.
pulcher et octōnīs iterum nātālibus actīs
signārat tenerās dubiā lānūgine mālās.
- 755 hunc ego, mē Cyclōps nūllā cum fine petēbat.
nec, sī quaesierīs, odium Cyclōpis amore
Ācidis in nōbīs fuerit praesentior, ēdam:
pār utrumque fuit. prō, quanta potentia rēgnī
est, Venus alma, tuī! nempe ille in mītis et ipsīs
- 760 horrendus silvīs et vīsus ab hospite nūllō
inpūne et magnī cum dīs contemptor Olympī,
quid sit amor, sentit validāque cupīdine captus
ūrītur oblītus pecorum antrōrumque suōrum.
iamque tibī fōrmae, iamque est tibi cūra placendī,
- 765 iam rigidōs pectis rastrīs, Polyphēme, capillōs,
iam libet hirsūtam tibi falce recīdere barbā
et spectāre ferōs in aquā et conpōnere vultūs.
caedis amor feritāsque sitisque inmēnsa cruōris
cessant, et tūtae veniuntque abeuntque carīnae.
- 770 Tēlemus intereā Siculā dēlātus ad Aetnēn,
Tēlemus Eurymidēs, quem nūlla fefellerat āles,
terribilem Polyphēmōn adit “lūmen” que, “quod ūnum
fronte geris mediā, rapiet tibi” dīxit “Ulixēs.”
rīsīt et “ō vātum stolidissime, falleris,” inquit,
- 775 “altera iam rapuit.” sīc frūstrā vēra monentem

spernit et aut gradiēns ingentī litora passū
 dēgravat, aut fessus sub opāca revertitur antra.
 prōminet in pontum cuneātus acūmine longō
 collis (utrumque latus circumfluit aequoris undā):
 780 hūc ferus adscendit Cyclōps mediusque resēdit;
 lānigeræ pecudēs nūllō dūcente secūtae.
 cui postquam pīnus, baculī quæ præbuit ūsum,
 ante pedēs posita est antemnīs apta ferendīs
 sūmptaque harundinibus conpācta est fistula centum,
 785 sēnsērunt tōtī pāstōria sībila montēs,
 sēnsērunt undæ; latitāns ego rūpe meīque
 Ācidis in gremiō residēns procul auribus hausī
 tālia dicta meīs audītaque mente notāvī:
 “Candidior foliō niveī Galatēa ligustrī,
 790 flōridior prātīs, longā prōcērior alnō,
 splendidior vitrō, tenerō lascīvior haedō,
 lēvior adsiduō dētrītīs aequore conchīs,
 sōlibus hībernīs, aestīvā grātior umbra,
 mōbilior dammā, platanō cōnspectior altā,
 795 lūcidior glaciē, mātūrā dulcior ūvā,
 mollior et cynī plūmīs et lacta coactō,
 et, sī nōn fugiās, riguō fōrmōsior hortō;
 “Saevior indomitīs eadem Galatēa iuencīs,
 dūrior annōsā quercū, fallācior undīs,
 800 lentior et salicis virgīs et vītibus albīs,

hīs inmōbīlior scopulīs, violentior amne,
 laudātō pāvōne superbior, ācrior ignī,
 asperior tribulīs, fētā truculentior ursa,
 surdior aequoribus, calcātō inmītior hydrō,
 805 et, quod praecipuē vellem tibi dēmere possem,
 nōn tantum cervō clārīs lātrātibus āctō,
 vērū etiam ventīs volucrīque fugāciōr aura,
 (at bene sī nōris, pigeat fūgissee, morāsque
 ipsa tuās damnēs et mē retinēre labōrēs)
 810 sunt mihi, pars montis, vīvō pendentia saxō
 antra, quibus nec sōl mediō sentītur in aestū,
 nec sentītur hiems; sunt pōma gravantia rāmōs,
 sunt aurō similēs longīs in vītibus ūvae,
 sunt et purpureae: tibi et hās servāmus et illās.
 815 ipsa tuīs manibus silvestrī nāta sub umbrā
 mollia frāga legēs, ipsa autumnālia corna
 prūnaque nōn solum nigrō līventia sūcō,
 vērū etiam generōsa novāsque imitantia cērās.
 nec tibi castaneae mē coniuge, nec tibi dēerunt
 820 arbutēi fētūs: omnis tibi serviet arbor.

“Hoc pecus omne meum est, multae quoque vallibus errant,
 multās silva tegit, multae stabulantur in antrīs,
 nec, sī forte rogēs, possim tibi dīcere, quot sint:
 pauperis est numerāre pecūs; dē laudibus hārum
 825 nīl mihi crēdiderīs, praesēns potes ipsa vidēre,

ut vix circumeant distentum crūribus ūber.
 sunt, fētūra minor, tepidīs in ovīlibus agnī.
 sunt quoque, pār aetās, aliīs in ovīlibus haedī.
 lac mihi semper adest niveum: pars inde bibenda
 830 servātur, partem liquefacta coāgula dūrant.
 “Nec tibi dēliciae facilēs vulgātaque tantum
 mūnera contingent, dammae leporēsque caperque,
 parve columbārum dēptusve cacūmine nīdus:
 invēnī geminōs, quī tēcum lūdere possint,
 835 inter sē similēs, vix ut dignōscere possīs,
 villōsae catulōs in summīs montibus ursae:
 invēnī et dīxī ‘dominae servābimus istōs.’
 “Iam modo caeruleō nitidum caput exēre pontō,
 iam, Galatēa, venī, nec mūnera dēspice nostra!
 840 certē ego mē nōvī liquidaeque in imāgine vīdī
 nūper aquae, placuitque mihī mea fōrma videntī.
 adspice, sim quantus: nōn est hōc corpore maior
 Iuppiter in caelō, nam vōs nārrāre solētis
 nescio quem rēgnāre Iovem; coma plūrima torvōs
 845 prōminet in vultūs, umerōsque, ut lūcus, obumbrat;
 nec mea quod rigidīs horrent dēnsissima saetīs
 corpora, turpe putā: turpis sine frondibus arbor,
 turpis equus, nisi colla iubae flāventia vēlent;
 plūma tegit volucrēs, ovibus sua lāna decōrī est:
 850 barba virōs hirtaeque decent in corpore saetae.

ūnum est in mediā lūmen mihi fronte, sed īnstār
ingentīs clipeī. quid? nōn haec omnia magnus
Sōl videt ē caelō? Sōlī tamen ūnicus orbis.

“Adde, quod in vestrō genitor meus aequore rēgnat:

855 hunc tibi dō socerum; tantum miserēre precēsque
supplicis exaudī! tibi enim succumbimus ūnī,
quīque Iovem et caelum spernō et penetrābile fulmen,
Nērēi, tē vereor, tuā fulmine saevior īra est.

atque ego contemptūs essem patientior huius,
860 sī fugerēs omnēs; sed cūr Cyclōpe repulsō
Ācin amās praefersque meīs complexibus Ācin?
ille tamen placeatque sibī placeatque licēbit,
quod nōllem, Galatēa, tibī; modo cōpia dētur:
sentiet esse mihī tantō prō corpore vīrēs!

865 vīscera vīva traham dīvulsaque membra per agrōs
perque tuās spargam (sīc sē tibi misceat!) undās.
ūror enim, laesusque exaestuat ācrius ignis,
cumque suīs videor trānslātam vīribus Aetnam
pectore ferre meō, nec tū, Galatēa, movēris.“

870 “Tālia nēquīquam questus (nam cūncta vidēbam)
surgit et ut taurus vaccā furibundus adēmp̄ta
stāre nequit silvāque et nōtīs saltibus errat,
cum ferus ignārōs nec quicquam tāle timentēs
mē videt atque Ācin ”videō“ que exclāmat “et ista
875 ultima sit, faciam, Veneris concordia vestrae.“

tantaque vōx, quantam Cyclōps irātus habēre
 debuit, illa fuit: clāmōre perhorruit Aetnē.
 ast ego vīcīnō pavēfacta sub aequore mergor;
 terga fugae dederat conversa Symaethius hērōs
 880 et ”fer opem, Galatēa, precor, mihi! ferte, parentēs,“
 dīxerat ”et vestrīs peritūrum admittite rēgnīs;“
 īnsequitur Cyclōps partemque ē monte revulsam
 mittit, et extrēmum quamvīs pervēnit ad illum
 angulus ē saxō, tōtum tamen obruit Ācin,
 885 at nōs, quod fierī solum per fāta licēbat,
 fēcimus, ut vīrēs adsūmeret Ācis avītās.
 pūniceus dē mōle cruor mānābat, et intrā
 temporis exiguum rubor ēvānēscere coepit,
 fitque color prīmō turbātī flūminis imbre
 890 pūrgāturque mora; tum mōlēs iacta dēhīscit,
 vīvaque per rīmās prōcēraque surgit harundō,
 osque cavum saxī sonat exsultantibus undīs,
 mīraque rēs, subitō mediā tenus exstitit alvō
 incīnctus iuvenīs flexīs nova cornua cannīs,
 895 quī, nisi quod maior, quod tōtō caerulus ōre,
 Ācis erat, sed sīc quoque erat tamen Ācis, in amnem
 versus, et antīquum tenuērunt flūmina nōmen.’
 Dēsierat Galatēa loquī, coetūque solūtō
 discēdunt placidisque natant Nēreidēs undīs.
 900 Scylla redit; neque enim mediō sē crēdere pontō

audet, et aut bibulā sine vestibus errat harēna
 aut, ubi lassāta est, sēductōs nacta recessūs
 gurgitis, inclūsā sua membra refrīgerat unda:
 ecce fretum stringēns, altī novus incola pontī,
 905 nūper in Euboicā versīs Anthēdone membrīs,
 Glaucus adest, vīsaēque cupīdine virginis haeret
 et, quaecumque putat fugientem posse morārī,
 verba refert; fugit illa tamen vėlōxque timōre
 pervenit in summum positī prope lītora montis.
 910 ante fretum est ingēns, apicem conlēctus in ūnum
 longa sub arboribus convexus in aequora vertex:
 cōnstitit hīc et tūta locō, mōnstrumne deusne
 ille sit, ignōrāns admīrāturque colōrem
 caesariemque umerōs subiectaque terga tegentem,
 915 ultimaque excipiat quod tortilis inguina piscis.
 sēnsit et innītēns, quae stābat proxima, mōlī
 ‘nōn ego prōdigium nec sum fera bēlua, virgō,
 sed deus’ inquit ‘aquae: nec maius in aequora Prōteus
 iūs habet et Trītōn Athamantiadēsque Palaemōn.
 920 ante tamen mortālis eram, sed, scīlicet altīs
 dēbitus aequoribus, iam tum exercēbar in illīs;
 nam modo dūcēbam dūcentia rētia piscēs,
 nunc in mōle sedēns moderābar harundine līnum.
 sunt viridī prātō cōnfīnia lītora, quōrum
 925 altera pars undīs, pars altera cingitur herbīs,

quās neque cornigerae morsū laesēre iuvencae,
 nec placidae carpsistis ovēs hirtaevae capellae;
 nōn apis inde tulit conlētōs sēdula flōrēs,
 nōn data sunt capitī geniālia certa, neque umquam
 930 falciferae secuēre manūs; ego p̄rimus in illō
 caespite cōnsēdī, dum līna madentia siccō,
 utque recēnsērem captīvōs ōrdine piscēs,
 īnsuper exposuī, quōs aut in rētia cāsūs
 aut sua crēdulitās in aduncōs ēgerat hāmōs.
 935 rēs similis fictae, sed quid mihi fingere prōdest?
 grāmine contāctō coepit mea praeda movērī
 et mūtāre latus terrāque ut in aequore nītī.
 dumque moror mīrorque simul, fugit omnis in undās
 turba suās dominumque novum lītusque relinquunt.
 940 obstipuī dubitōque diū causamque requīrō,
 num deus hoc aliquis, num sūcus fēcerit herbae:
 ”quae tamen hās“ inquam ”vīrēs habet herbaꝫ manūque
 pābula dēcerpsī dēcerptaque dente momordī.
 vix bene conbiberant ignōtōs guttura sūcōs,
 945 cum subitō trepidāre intus praecordia sēnsī
 alteriusque rapī nātūrae pectus amōre;
 nec potuī restāre diū ”repetendā“ que ”numquam
 terra, valēꝫ dīxī corpusque sub aequora mersī.
 dī maris exceptum sociō dignantur honōre,
 950 utque mihī, quaecumque fēram, mortālia dēmant,

Ōceanum Tēthynque rogant: ego lūstror ab illīs,
 et pūrgante nefās noviēns mihi carmine dictō
 pectora flūminibus iubeor suppōnere centum;
 nec mora, dīversīs lāpsī dē partibus amnēs
 955 tōtaque vertuntur suprā caput aequora nostrum.,
 hāctenus ācta tibī possum memoranda referre,
 hāctenus haec meminī, nec mēns mea cētera sēnsit.
 quae postquam rediit, alium mē corpore tōtō
 ac fueram nūper, neque eundem mente recēpī:
 960 hanc ego tum prīmum viridem ferrūgine barbam
 caesariemque meam, quam longa per aequora verrō,
 ingentēsque umerōs et caerula bracchia vīdī
 crūraque pinnigerō curvāta novissima pisce.
 quid tamen haec speciēs, quid dīs placuisse marīnīs,
 965 quid iuvat esse deum, sī tū nōn tangeris istīs?’
 tālia dīcentem, dictūrum plūra, reliquit
 Scylla deum; furit ille inrītātusque repulsa
 prōdigiōsa petit Tītānidos ātria Circēs.